

LOV

Tereza Tomažič

Režiser Thomas Vinterberg je postal razvpit s filmom *Praznovanje* (Festen, 1998), prvim posnetim po načelih Dogme 95. V *Praznovanju* se je ukvarjal z dinamiko družine, njenimi skrivnostmi, zamočlanjji, krivdami, ki se začnejo razkrivati na družinskem slavlju, kjer pride resnica nazadnje na dan – oče, glava družine, je dva izmed svojih potomcev v njenem otroštvu spolno nadlegoval. Sprva očitkov nihče ne jemlje resno in se celo razhudijo nad sinom Christianom, ki trdi, da je zaradi tega njihova sestra Linda pred kratkim celo storila samomor. Toda tekom večera, potem ko sestra Helene prebere Lindino poslovilno pismo, oče prestopke končno prizna in družina ga pri zajtrku naslednjega jutra izobči. Tudi v svojem novem filmu *Lov* (Jagten, 2012) se Vinterberg ukvarja s spolnim nadlegovanjem otrok, pedofilijo in posledicami, ki jih ta s seboj prinaša v zaprto okolje, natančneje v majhno dansko vasico. Spričo nesrečnega spleta okoliščin protagonista filma Lucasa (odličen Mads Mikkelsen, v Cannesu je za to vlogo prejel nagrado za najboljšega igralca) obtožijo spolne zlorabe. Gledalcu je znana njegova nedolžnost, toda po začetnih sumničenjih, od prvih obtožb do preiskave, ko se ugotavlja njegova krivda, svet okrog njega iztiri. Okolica ga izobči in napade. Kar je seveda razumljivo – kadar gre za ljubezen staršev do svojih otrok, lahko gredo v svojem zaščitništvu prek racionalnih meja.

Problematika nastale situacije, kar je nakazano tudi v filmu, pa leži nekje drugje. Izkazalo se je, da v želji odraslih – psihologov, psihiatrov in socialnih delavcev – po odkrivanju primerov spolne zlorabe otrok, tiči nekoliko preveč zagnanosti, ki predstavlja znotraj tega problema dvorezen meč. Vprašanja, ki jih v svojih intervjujih sprašujejo psihologi, so zastavljena tako, da otroka nevede napeljujejo k določenim odgovorom. Tudi v filmu je to razločno prikazano – ko deklico Klaro sprašujejo o Lucasu, ta noče ničesar odgovoriti, temveč pove, da bi se rada šla igrat ven z drugimi otroki. Vzgojiteljica v vrtcu in svetovalc nakažeta, da se bo lahko šla igrat, če »pravilno« odgovori na zastavljeno vprašanje – in kot bi bil to test, pri katerem je možen samo en pravi odgovor, deklica pokima, odrasla pa jo za ta odgovor še posebno pohvalita. Ob neki drugi priložnosti deklica spet opozori, da se pravzaprav ni nič zgodilo, vendar jo hitro pomirijo, češ gotovo je spomin zgolj potlačila in se zato zgolj ne spominja, da se je zares zgodilo.

Režiser je o svoji fascinaciji nad problemom, ki predstavlja temo *Lova*, povedal takole: »Neke temne zimske noči leta 1999 je nekdo potkal na moja vrata. Zunaj v snegu je z dokumenti v roki stal priznan danski otroški psiholog in razgoreto razlagal nekaj o otrocih in njihovih fantazijah. Govoril je o pojmih, kot je npr. potlačen spomin, in še bolj vznemirli-

vo, o svoji teoriji, da je misel virus. Nisem ga spustil v hišo. Nisem prebral dokumentov. Šel sem spat. Deset let kasneje sem potreboval psihologa. Poklical sem ga in iz nekakšne zapoznele oblike vljudnosti prebral dokumente. Bil sem šokiran. Fasciniran. In vedel sem, da je to zgodba, ki mora biti povedana. Zgodba o sodobnem lovu na čarovnice.« In tu Vinterbergov film pokaže, da za vsaditev »lažnega spomina« ne potrebujemo ne posebnih agentov in ne visoke tehnologije, kot je to prikazano v Nolanovem blockbusterju *Izvor* (Inception, 2010). Človeški spomin je veliko bolj dojemljiv za razne sugestije, želje in pričakovanja posameznika ter okolice in na preteklo resničnost, ki jo venomer retrogardno ustvarjamo v sedanosti, je veliko lažje vplivati, kot menimo.

Prav spomin si največkrat predstavljamo kot nekakšen film znotraj naše glave, kot kolut sličic, podob, na katerega je vtisjena nespremenljiva preteklost, ki si jo lahko kadarkoli spet odvrtimo pred očmi. Kakor bi sedli v temo kinodvorane, se sprostili in zgolj opazovali projekcijo, ki se odvija pred našimi očmi.

Lov obenem pokaže, kako so v takšen »lovu na čarovnice« žrtve vsi – obtoženec, otrok, družina, prijatelji, celotna skupnost – in da je rehabilitacija takšnega madeža, če ne že nemogoča, pa vsaj vprašljiva. Skozi film se vse od njegove naslovitve naprej mojstrsko vleče tema lova; opazajoče poglede kamere, ki prikrito opazuje divjad v jesenskem gozdu, pa do ritualnega prvega lova mladcev, ki šele s svojim prvim ulovom iz dečkov zares postanejo »možje«, ter vse do zadnjega prizora, ki da naslovu šele zares pravo težo.

